

Soralanpuiston ekologinen kompensatioalue

Tekninen lautakunta 16.06.2026 § 78

221/10.03.01.03/2026

Luonnonsuojelulain muutoksen myötä teknisellä osastolla haluttiin selvittää, voisiko kunnan omistamilla mailla tuottaa luonnonarvoja joko kunnan omien luontohaittojen hyvittämiseen tai myöhemmin myytäväksi luonnonarvomarkkinoilla. Konsultti toteutti kunnalle ekologisen kompensatian pilotin Lehmon Soralanpuiston alueella, jossa vanha soranottoalue, nuoret lähimetsät, pulkkamäki ja ulkoilureitit muodostavat monikäyttöisen arkiympäristön kuntalaisille. Kohde valikoitui useammasta vaihtoehdosta esiselvityksen pohjalta yhteistyössä kunnan maankäyttöosaston kanssa.

Soralanpuiston alueella tunnistettiin useita luontotyyppisiä, joiden ekologista tilaa voidaan parantaa esimerkiksi vieraslajien torjunnalla, metsän rakennepiirteitä monipuolistamalla, lahoppuuta lisäämällä, paahdeympäristöjä hoitamalla ja uuden niittyelinympäristön perustamisella.

Soralanpuiston kompensatiokohde sijaitsee keskellä kuntalaisten arkea. Alueella on ulkoilureittejä, metsäpolkuja ja pulkkamäki, ja se sijaitsee päiväkodin ja koulun välissä. Tavoitteena ei ollut sulkea aluetta pois käytöstä, vaan sovittaa luonnonhoito ja virkistyskäyttö yhteen. Samalla alueesta voi muodostua luontokasvatuksen ja lähiretkeilyn kohde.

Ekologisen kompensatian keskeinen hyöty on, että luonnon tilan paranemista voidaan arvioida ja mitata.

Ekologisen kompensatian hyvitysalue sijaitsee kiinteistöillä 276-404-20-169 Sorala ja 276-404-10-157 Heikinpelto. Hyvitysalue käsittää Soralanpuiston ekologisen kompensatian alueen, joka on pinta-alaltaan 3,06 hehtaaria. Alueen erityyppinen luonto kuvioitiin maastokäynnin perusteella 8 eri luontotyyppikuvioon, metsiin, paahderinteisiin ja niittykuvioihin. Luontotyyppien ekologinen nykytila arvioitiin ja laskettiin, kuinka paljon luonnonarvohehtaareja valituilla toimenpiteillä voidaan tuottaa. Alueen nykytilan luonnonarvohehtaarien määräksi laskettiin 0,87 luonnonarvohehtaaria. Suunnitelluilla hyvittäville toimenpiteillä alueella voidaan tuottaa vuoteen 2056 mennessä yhteensä 1,62 luonnonarvohehtaaria.

Hyvitysalue sijaitsee Kontiolahden kunnan eteläosassa Lehmon alueella lähellä Kontiolahden ja Joensuun kaupungin rajaa. Alue on osa harjumuodostumaa, jonka pohjoisosassa sijaitsee vanha maa-ainesten ottoalue. Alueella esiintyy useita paahde-elinympäristöjen vaateliaita kasvilajeja sekä niitä ravintokasveinaan käytettäviä harvinaisia hyönteislajeja.

Luonnonarvojen tuottaminen kompensatiolla antaa kunnalle useita vaihtoehtoja:

- kunta voi käyttää tuotettuja luontoarvoja oman toimintansa aiheuttamien luontohaittojen hyvittämiseen
- luontoarvoja voidaan tarjota myös muiden toimijoiden kuten yritysten tai muiden kuntien käyttöön luonnonarvomarkkinoilla ja saada puunmyynnille vaihtoehtoisia tuloja

- luonnon tilaa voidaan parantaa samalla, kun lähivirkistys ja luontokasvatus jatkuvat
- kohteet voivat vahvistaa paikallisia ekologisia verkostoja ja lajien elinympäristöjä.

Lehmon pilotissa todettiin, että kaikilla luontokuvioilla oli mahdollisuus toteuttaa luonnonarvoja lisääviä toimenpiteitä. Tämä avaa kiinnostavan näkymän myös muille kunnan metsäalueille, joissa puuntuotanto ei ole päällimmäinen vaihtoehto, koska monilla kunnan omistamilla alueilla voi olla piilevää potentiaalia luonnonarvojen tuottamiseen.

Ekologisen kompensaation kokeilupilotista saatavat hyödyt

- parempi tieto omien maa-alueiden luontoarvopotentialista
- mahdollisuus vahvistaa lähiluonnon ekologista tilaa
- valmius vastata omiin tuleviin hyvitys- ja ennallistamistarpeisiin
- mahdollisuus tuottaa myytäviä luontoarvoja kehittyville luonnonarvomarkkinoille
- kuntalaisten lähivirkistys- ja luontokasvatuksen vahvistuminen
- konkreettinen toimintamalli myös muille kunnan alueille.

Kustannukset ja töiden toteuttaminen

Kohteella toteutettavat ennallistamistyöt aloitetaan omana työnä elokuussa 2026. Kustannuksia vuoden 2026 töistä kertyy muutamia tuhansia euroja, jotka katetaan talousarviossa metsätilojen hoitoon varatuista määrärahoista. Ennallistamistöitä tehdään vuonna 2027–2028 konetyönä kahdella elinympäristökuvioilla, jonne tuodaan kaivumassoja läheisiltä kunnan omilta maanrakennuskohteilta. Lisäksi kuoritaan pintamaata yhden kuvion pinnasta ja sijoitetaan se täytettävälle kuviolle. Toimenpiteet eivät aiheuta ylimääräisiä kustannuksia vaan säästöjä, koska maanrakennuksen pintamaat voidaan hyötykäyttää tässä kohteessa lähempänä investointikohdetta, kuin valtatie 6:den meluvallityömaalla. Tulevien 10 vuoden aikana kohdetta hoidetaan omana työnä osana muuta metsien ja puustojen hoitoa ja vuosittaisiin muutamien tuhansien eurojen kustannuksiin varaudutaan talousarviossa.

Lupa- ja valvontavirasto on luonnonsuojelulain mukaisesti antanut 11.5.2026 lausunnon hyvityssuunnitelmasta. Lausunnon tarkoituksena on varmistaa hyvitysalueen luonnonarvojen lähtötilanne, jotta voidaan todentaa hyvittäville luonnonarvoilla aikaansaatu luonnonarvojen määrä ja laatu.

Lupa- ja valvontaviraston lausunnon mukaan hyvitysalueen ekologinen tila eli luonnonarvon nykytila ennen hyvittäviä toimenpiteitä on arvioitu ekologisen tilan arviointitaulukoiden avulla, ja ne on esitetty hakemuksen liitteissä kuviokohtaisesti. Maastokäyntiin perustuen hyvitysalue on kuvioitu luontotyyppisiin ja arvioitu niiden ekologinen tila. Tyypittely on sovitettu ekologisessa kompensaatioissa käytettävään luontotyyppiluokitteluun. Maastokäynnin yhteydessä on suunniteltu myös kuviokohtaisesti soveltuvat toimenpiteet. Alue on kokonaisuutena ekologiselta tilaltaan heikentynyt. Hyvitysalue on ollut maa-aineisten oton, talousmetsäkäytön, virkistyskäytön sekä muun maankäytön piirissä. Aluetta on käytetty myös täyttömaiden läjitysalueina. Useilla kuvioilla esiintyy vieraskasvilajeja, muun muassa terttuseljaa, lupiinia ja jättipalsamia.

Hyvitystoimenpiteillä tavoitellaan luontotyypin ekologisen tilan parantamista ja luonnon monimuotoisuuden lisäämistä tuottamalla luonnonarvohehtaareja. Hyvittäviä toimenpiteitä ovat toimenpiteet,

joihin ei ole velvollisuutta lainsäädäntöön tai muuhun velvoitteeseen perustuen, ja joilla palautetaan luonnonarvoiltaan tai kunnoltaan heikentynyt alue ennallistumaan kohti luonnontilaa tai luonnon monimuotoisuuden kannalta tavoiteltua tilaa, lisätään luontotyyppin tai eliölajin elinympäristön pinta-alaa tai parannetaan luontotyyppin tai eliölajin elinympäristön ekologista laatua.

Hyvityssuunnitelmassa on eritelty hyvitystoimenpiteet kuviokohtaisesti. Suunnitellut hyvittämistoimenpiteet ovat metsän rakennepiirteitä parantavat toimenpiteet, lahoppuun lisäys, alikasvospuun poisto, haitallisten vieraskasvilajien torjunta, pintamaan kuorinta, luontainen palautuminen sekä perinnebiotooppilajistoa tukevan uuselinympäristön perustaminen ja hoito.

Hyvittävät toimenpiteet on suunniteltu toteuttaa 1.8.2026 – 31.12.2046. Toimenpiteitä tehdään vaiheittain pidemmällä ajalla. Metsän rakennepiirteiden parantamista tehdään vaiheittain 10 vuoden ajan. Uuselinympäristön luomisessa alueen täyttämisen arvioidaan kestävän noin kaksi vuotta, minkä jälkeen hoitotoimenpiteenä niitto on huomioitu 20 vuoden ajan. Puustoon kohdistuvat toimenpiteet suunnitellaan suoritettavaksi lintujen pääasiallisen pesimäajan (huhti-heinäkuu) ulkopuolella.

Useampia luonnonsuojelualueita sijaitsee hyvitysalueen lähietäisyydellä. Lupa- ja valvontavirasto pitää erinomaisena, että hyvitysalueen läheisyydessä sijaitsee useampia muita paahdelajiston suojeluun ja hoitoon liittyviä suojelu- ja hoitoalueita, joihin alue ekologisesti kytkeytyy. Hyvitysalue tulee siten toteutuessaan parantamaan etenkin uhanalaisen harju- ja paahdelajiston elinoloja ja ekologista verkostoa.

Soralanpuiston hyvitysalueen luonnonarvot ja tila ennen hyvitetäviä toimenpiteitä on arvioitu riittävällä tavalla ja parhaaseen tieteelliseen tietoon perustuen kompensatioasetuksen mukaisesti. Lupa- ja valvontaviraston näkemyksen mukaan kuviokohtaisia ekologisen tilan arvioita voidaan pitää luotettavina. Hyvityssuunnitelman tavoitteena on tuottaa yhteensä 1,62 luonnonarvohehtaaria. Lupa- ja valvontavirasto toteaa, että kohteen kehittäminen kohti luonnontilaisia metsätyyppejä on perusteltua.

Lupa- ja valvontaviraston näkemyksen mukaan hyvityssuunnitelma on kokonaisuutena toteuttamiskelpoinen. Hyvityssuunnitelman mukaisten perustavien toimenpiteiden toteutuksen jälkeen Lupa- ja valvontavirasto antaa maanomistajan hakemuksesta tarkat tiedot hyvitysalueella toimenpiteillä tuotettavien luonnonarvojen laadusta ja määrästä.

Lupa- ja valvontavirasto toteaa, että hyvityssuunnitelma ja siihen liittyvä tiedonkeruu on tehty huolellisesti ja esitetty selkeästi. Hyvityssuunnitelmassa esitetyt hyvittävät toimenpiteet (ennallistamistoimet) on valittu ja kohdennettu hyvin ja kun ne toteutetaan suunnitelman mukaisesti, pystytään hyvitysalueen luonnontilaa parantamaan merkittävästi ja näin tuottamaan uusia luontoarvoja kompensatiota varten.

Toimitetun dokumentaation perusteella voidaan todeta hyvitysalueen lähtötilanne, mikä mahdollistaa aikaansaatavien hyvitysten määrän ja laadun arvioinnin seuraavassa lausuntovaiheessa hyvittävien toimenpiteiden toteuttamisen jälkeen.

Kuntien omistamat metsät, niityt, vanhat maa-ainesten ottoalueet ja muut jouto- tai reunavyöhykealueet voivat tulevaisuudessa olla

arvokkaita luonnonarvojen tuottamisen paikkoja. Kun luonnonarvot tunnistetaan, mitataan ja niiden kehittämiseksi laaditaan uskottava suunnitelma, kunta voi valmistautua sekä omiin hyvitystarpeisiinsa että kasvavaan kysyntään.

Yrityksillä ja kaupungeilla on yhä useammin tarve kompensoida toiminnan aiheuttamia luontohaittoja. Esimerkiksi kasvavilla kaupunkiseuduilla kunnan oma maa-ala ei välttämättä riitä kaikkiin hyvitystarpeisiin, jolloin ulkopuolelta ostettaville luontoarvoille voi syntyä kysyntää. Tätä asiaa selvitetään mm. valmisteilla olevassa Joensuun seudun kuntien yhteisessä yleiskaavassa. Myös kaavoituksessa voidaan edellyttää luontohaittojen hyvittämistä, mikä vahvistaa tarvetta luotettavasti tuotetuille ja todennetuille hyvityskohteille.

Soralanpuiston pilotissa Kontiolahden kuntaa saa konkreettisen käsityksen siitä, millaisia luontoarvoja kunnan mailla voidaan tuottaa, mitä toimenpiteitä se edellyttää ja millaisia riskejä tai seurantarpeita kohteisiin liittyy. Selvityksen mukaan osa toimenpiteistä voidaan tehdä kunnan muiden töiden ohessa, eivätkä kaikki kohteet vaadi suuria investointeja tai erillistä kunnostushanketta.

Soralanpuiston pilotti osoittaa, että kunta voi lähestyä ekologista kompensatiota ennakoivasti ja strategisesti. Sen sijaan, että hyvitystarpeeseen reagoidaan vasta yksittäisen hankkeen yhteydessä, kunta voi kartoittaa omia alueitaan, tunnistaa potentiaaliset hyvityskohteet ja ryhtyä tuottamaan luonnonarvoja etupainotteisesti.

Lisätietoja: ympäristöpäällikkö Antti Suontama, p. 050 428 5123.

Teknisen johtajan ehdotus:

Tekninen lautakunta päättää hyväksyä esittelyn mukaisen Soralanpuiston ekologisen kompensatioalueen suunnitelmat ja aloittaa kohteen ennallistamistyöt suunnitelman ja suunnitelmasta saadun lausunnon mukaisesti elokuussa 2026.

Päätös:

Ehdotus hyväksyttiin.
